

ПЪРВА БЪЛГАРО-ХЪРВАТСКА СЛАВИСТИЧНА СРЕЩА

Ина Христова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

На 23 и 24 октомври т.г. в Загребския университет се проведе Първата българо-хърватска славистична среща *Съвременният български език и литература в сравнително-славистичен и интердисциплинарен контекст*, посветена на двоен юбилей: 20 години от основаването на специалност „Славистика“, съответно „Южна славистика“, и 10 години от основаването на Катедра по български език и литература и на Катедра за сравнително изучаване на южнославянските езици и литератури. Юбилейната знаковост е достатъчно експлицитна, за да бъде допълнително обговаряна. В случая обаче няма как да не отбележим, че юбилейният повод за форума до голяма степен оспорва и репликира налагащата се през последните десетилетия теза за *загуба на позиции на чуждестранната българистика* и същевременно ясно указва конкретни посоки на усилията ни за поддържане и задълбочаване на интереса към българския език, литература и култура. Развитието на южната славистика в Загреб през последните 25 години показва устойчива тенденция към възраждане и утвърждаване. В новите реалности след 1989 г. подобно развитие е немислимо без усилията на отделната личност. Затова важна част от символността на форума беше отдаването на почит към паметта на първия български лектор в Загреб **Константин Оруш**, който със своето харизматично присъствие и всеотдайност привлече вниманието към българистиката и с активното съдействие на **Звонко Ковач** – ръководител на Отдела за южнославянски езици и литератури, успя да превърне българския лекторат в Загреб в място не само за преподаване, но и за промотиране на българския език, литература и култура. Лекторите по български език и литература след Оруш – **Татяна Дункова**, **Димка Савова**, **Катя Станева**, **Божидар Кунчев**, подкрепяни от хърватските колеги и преди всичко от **Звонко Ковач**, активно работиха за утвърждаването на университетската българистика в Загреб, която вече има свои преподавателски кадри – **Марияна Бйелич** и **Ана Васунг**.

Пленарните доклади фиксираха вниманието върху ключовите аспекти на форума: научноизследователския, научно-юбилейния и възпоменателния. **Звонко Ковач** говори за *Българистиката и интеркултурните южнославян-*

ски изследвания, представяйки анализ на кризата на славянската филология и концепция за развитието на загребската българистика, основана върху единството на научноизследователската и преподавателска дейност с културнопосредническата роля. **Панайот Карагъзов**, на свой ред, говори за развитието на славистиката и хърватистиката в СУ „Св. Кл. Охридски“, за трудностите пред осъществяването на подобни двустранни академични инициативи и представи посмъртно издадената книга на К. Оруш *Балкански бдения*.

Докладите от първото работно заседание откритоизобразието на издадената научноизследователска проблематика. Текстът на **Борис Павловски** от Загреб бе посветен на представянето на българската литература от Петър Кепески в изданието *История на световната литература*.¹⁾ Изложението акцентира върху принципите на периодизация, по-скоро историографски, отколкото поетически, и върху очертаването на модела на персоналиите. **Яни Милчаков** говори за проекта си за *компаративна история на българския и хърватския стих (XVII – XX век)*, центриран върху изследването на периодизационните симетрии и асиметрии на версификаторските модели и квантитативните метрически експерименти. **Т. Дункова** представи концепцията на *Учебник по сръбски и хърватски език, ч. I, (C1/C2)*, базирана върху функционално-комуникативната езикова стратегия. **Боряна Прошев Оливер** от Загреб представи доклада си *Македонският език от социолингвистична перспектива*.

Разнопосочни аспекти на сравнителното литературознание бяха засегнати в докладите на П. Карагъзов, Людмил Димитров, Людмила Малинова-Димитрова. В *Хърватските предтечи на визи и утопии за славяните* **П. Карагъзов** проследи динамиката на хърватските идентичностни нагласи, утопиите на панславизма и илиризма от Дуклянския летопис до Людевит Гай. Докладите на **Людмил Димитров** и **Людмила Малинова-Димитрова** демонстрираха продуктивността на сравнителнотипологическите паралели за изучаването на канона. Отправна точка на разсъжденията на **Л. Димитров** в *Как се усвоява канон? „Ревизор“ на Н. В. Гогол и „Вражалец“ на Ст. Л. Костов* беше въпросът *защо драматургията не участва в съставянето на литературния канон*. Конструираният паралел разкри вписването на концепцията на „Ревизор“ в сюжета на „Вражалец“ и пречупването ѝ през различни кодове, в които се оглежда актуалната социокултурна матрица. Посветен на сравнителната интерпретация на мотива за враждането, докладът на **Л. Малинова-Димитрова** *Мотивът за враждането в „Зидари“ на П. Ю. Тодоров и „Zidanje Skadra“ на Мирко Королия* изнесе ценна информация за първата постановка на „Зидари“ в Загреб (1920) и задълбочен анализ на критическата ѝ рецепция.

Собствено тематично ядро формираха докладите на **Божидар Кунчев** и **Марияна Бйелич**. С присъщия си интелектуализъм и усет за автентична хуманност **Б. Кунчев** интерпретира *Човешката участ в творчеството на Бо-*

рис Христов през „прокобата да обитаваме една отсamnост, в която като че ли намаляват шансовете ни за спасение“, а **М. Бйелич** поднесе перфектен анализ на поетиката на *Сляпото куче*, фокусиран върху напрежението между гротеската и патоса.

Като тематична доминанта на форума се наложиха проблемите на взаимната рецепция и межкултурните връзки. Особен интерес предизвика презентацията на **Душан Маринкович**, **Вирна Карлич** и **Дубравка Богутовац** *Аспекти на сръбско-хърватския културен диалог в прехода: примери от корпуса*, която онагледя чрез цитати от учебници по хърватски език и литература премълчаванията и преначертаванията в преподаването на канона. Към каноничните *откази* насочи вниманието ни и **К. Станева**. Поднесен по един впечатляващ начин, докладът *Рецепция и идеология или За отказите от османското наследство в българската култура* открии премълчаната рецепция на турската словесност, провокирайки размисъл върху онези дълбоко стаени, но усърдно прикривани културни пластове, съставлящи собствената ни *културна интимност*.

Преводната рецепция на българската проза беше разгледана от **Ивана Латкович**, чийто доклад *Рецепция на съвременната българска проза в южнославянски контекст* посочи липсата на контекстуализация на българските преводни текстове (за разлика от словенските) като една от причините за маргиналните позиции на българската литература в хърватската културна среда. **Елена Христова** говори за рецепцията на българската поезия в Хърватия през XXI век с акцент върху критериите на преводаческите избори, а анализът на **Ничка Бечева** беше съсредоточен върху транслатологичните аспекти на хърватския превод на *Естествен роман* на Г. Господинов. **Валентина Седефчева** разгледа рецепцията на хърватската литература в България през призмата на езиковия, литературен и културен диалог, а текстът на **И. Христова** беше съсредоточен върху динамиката на извънлитературните и литературните фактори, определящи рецепцията на хърватската литература в България след 1989 г. Докладът на **Ивица Бакович** от Загреб беше фокусиран върху разглеждането на Македония като *място на памет* в българската драма от втората половина на XX век с акцент върху „Солунските съзаклятници“ на Г. Данаилов и в съпоставка с македонските художествени интерпретации на Солунските атентати.

Книгата си *Багряна и Словения* **Людмил Димитров** представи чрез увлекателен визуален разказ за едно творчество, белязано от непостижим в днешното духовен аристократизъм. Като специфичен акцент на темата за културните контакти се открии участието на **Ксения Банович**, която направи презентация на проекта *Език освещен на моите деди: хърватско-български паралели*.

Последното работно заседание беше посветено на лингвистичната проблематика. Въпроса *Какво и доколко е представимо в хърватския език?* **Анита**

Пети-Станич и **Елена Тушек** развиха чрез анализ на менталния лексикон и на връзката между езика и визуалния образ. **Димка Савова** говори за *Възвратните глаголи с формант „си“ в българския език*, а докладът *Концептът „метеорологично време“ в българския и хърватския език* на **Пенка Баракова** и **Ана Васунг** беше съсредоточен върху въпроса за вербализирането и метафоризирането на езиковата картина на света.

В заключение, замислена като юбилейна, първата българо-хърватска среща протече като сериозен научен форум. С ясно заявеното намерение да бъде основополагаща за една двустранна академична традиция – за което разполагаме с необходимия научно-организационен опит и споделяме надеждата за съответната институционална подкрепа

БЕЛЕЖКИ

1. Kepeski, Petar. Bugarska književnost. Povjest svjetske književnosti, ur. Flaker, Al. Knj.7. Zagreb: Mladost, 1975.

FIRST BULGARIAN-CROATIAN SLAVONIC MEETING

✉ **Dr. Ina Hristova, Assoc. Prof.**

Faculty of Slavic Studies
University of Sofia
Sofia, Bulgaria
E-mail: ina207@abv.bg